

„MG Baltic“ politinės korupcijos byla - ko iš teismo gali tikėtis nuteistieji?

Šiandien, gegužės 16 d., Lietuvos Aukščiausiajame Teisme bus atnaujintas vienos plačiausiai viešojoje erdvėje pastaraisiais metais aptarinėtų baudžiamųjų bylų nagrinėjimas. Vadinamoji „MG Baltic“ politinės korupcijos byla sukėlė daug diskusijų tarp visuomenės narių, tarp jų - ir teisininkų, ypač dėl kardinaliai skirtingų pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų sprendimų. Būsimas teismo sprendimas gali turėti reikšmingos įtakos ne tik šios bylos dalyviams, bet ir visai teismų praktikai Lietuvoje korupcinių nusikaltimų bylose, sako Linas Kuprusevičius, advokatų kontoros COBALT vyresnysis teisininkas, advokatas. Tad, ko iš teismo gali tikėtis nuteistieji?

Kaltinamasis aktas, kuriame kaltinimai buvo pareikšti trims juridiniams ir penkiems fiziniams asmenims, Vilniaus apygardos teismui buvo perduotas 2018 m. Kaltinimai pareikšti žinomiems politikams, vedančioms politinėms partijoms, įtakingiems verslo atstovams. Bylos nagrinėjimas pirmos instancijos teisme užtruko ketverius metus, o 2022 m. balandį pirmosios instancijos teismas daugeliui netikėtai paskelbė, kad visi kaltinamieji išteisinami dėl visų jiems pareikštų kaltinimų. Teismo išteisinamajame nuosprendyje nurodyta, kad, nors atitinkamų fizinių ir juridinių asmenų veikos galėtų būti vertinamos kaip netinkamos politinės moralės požiūriu, tačiau baudžiamosios atsakomybės toks elgesys neužtraukia.

Tų pačių metų gegužę Lietuvos apeliacinį teismą pasiekė prokuroro apeliacinis skundas, kuriuo valstybinis kaltintojas prašė visus fizinius ir juridinius asmenis pripažinti kaltais. Tačiau, skirtingai negu kaltinamajame akte, apeliaciniu skundu prokuroras atsisakė dalies kaltinimų išteisintųjų atžvilgiu, taip iš dalies pripažindamas Vilniaus apygardos teismo išteisinamojo nuosprendžio pagrįstumą.

Pernai lapkritį, išnagrinėjęs šią bylą apeliacine tvarka, Lietuvos apeliacinis teismas prokuroro apeliacinį skundą tenkino visiškai ir, priešingai negu Vilniaus apygardos teismas, visus aštuonis fizinius ir juridinius asmenis pripažino kaltais padarius nusikalstamas veikas.

Trys asmenys nubausti realiomis laisvės atėmimo nuo 4,5 iki 6 metų bausmėmis, politinėms partijoms skirtos baudos nuo 301,3 tūkst. iki 376,6 tūkst. eurų, o verslo įmonei - 1 129 800 eurų bauda. Apeliacinės instancijos teismo nuosprendis įsiteisėjo nuo jo paskelbimo dienos ir prasidėjo jo vykdymas, nepaisant to, kad šis nuosprendis buvo apskūstas kasacine tvarka Lietuvos Aukščiausiajam Teismui.

Skirtingi teismų sprendimai - ne naujiena

Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų priimti nuosprendžiai šioje didelio atgarsio visuomenėje sulaukusioje byloje dėl jų kardinalaus priešingumo sukėlė nemažai diskusijų.

„MG Baltic“ politinės korupcijos byla – ko iš teismo gali tikėtis nuteistieji?

Vis tik, anot L. Kuprusevičiaus, atvejai, kai teismai, ištyrę net ir tuos pačius duomenis bei turimus įrodymus, priima skirtingus sprendimus, praktikoje nėra naujiena. Pagrindinė kasacinio proceso paskirtis yra išsiaiškinti, ar žemesnių instancijų teismai tinkamai pritaikė baudžiamąjį įstatymą ir ar nepadarė esminių baudžiamojo proceso įstatymo pažeidimų.

Kasaciniais skundais teismo prašoma panaikinti apeliacinės instancijos teismo apkaltinamąjį nuosprendį ir palikti galioti pirmosios instancijos teismo išteisinamąjį nuosprendį. Tokį sprendimą, kurio prašoma kasaciniuose skunduose, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas gali priimti tuo atveju, jeigu nustatytų, kad apkaltinamasis nuosprendis buvo priimtas netinkamai pritaikius baudžiamąjį įstatymą ir/ar padarius esminių baudžiamojo proceso įstatymo pažeidimų, o pirmosios instancijos teismo išteisinamasis nuosprendis yra teisėtas ir pagrįstas.

Ko gali tikėtis nuteistieji?

Kasacinės instancijos teismas, išnagrinėjęs baudžiamąją bylą pagal nuteistųjų kasacinius skundus, gali priimti ir kitokius sprendimus nei prašoma kasaciniuose skunduose, situaciją komentuoja COBALT asocijuotas teisininkas Arnas Trukšnys.

Visų pirma, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas gali atmesti kasacinius skundus, jei nustatytų, kad skundų argumentai yra nepagrįsti, o apeliacinės instancijos teismo nuosprendis yra teisėtas ir pagrįstas, t. y. priimtas tinkamai pritaikius baudžiamąjį įstatymą ir nepadarius esminių baudžiamojo proceso įstatymo pažeidimų.

Neretai Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, išnagrinėjęs baudžiamąją bylą kasacine tvarka, nusprendžia panaikinti apeliacinės instancijos teismo nuosprendį ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti apeliacine tvarka. Toks sprendimas šioje byloje galėtų būti priimtas nustačius, kad bylą apeliacinės instancijos teisme išnagrinėjo šališkas teismas arba kad buvo padaryti kiti esminiai baudžiamojo proceso įstatymo pažeidimai, kuriuos ištaisyti galima tik apeliacinio proceso metu.

„Reikia pažymėti, kad kasaciniuose skunduose yra keliamas ir apeliacinės instancijos teismo šališkumo klausimas. Šiuo atveju toks sprendimas taip pat reikštų, kad žemesnės instancijos teismo paskirtos realios laisvės atėmimo bausmės netektų teisinės galios, o asmenys turėtų būti nedelsiant paleisti iš laisvės atėmimo vietų, kol byla iš naujo bus išnagrinėta apeliacine tvarka“, – kolegai pritaria L. Kuprusevičius.

Ženkliai rečiau Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, išnagrinėjęs baudžiamąją bylą kasacine tvarka, nusprendžia panaikinti žemesnių instancijų teismų sprendimus ir perduoti bylą iš

„MG Baltic“ politinės korupcijos byla – ko iš teismo gali tikėtis
nuteistieji?

naujo nagrinėti pirmosios instancijos teisme. Toks sprendimas gali būti priimtas tik tuo atveju, jei būtų nustatyta, kad byla išnagrinėjo šališkas pirmosios instancijos teismas arba byla išnagrinėta pažeidžiant teisingumo taisykles.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas taip pat turi teisę pakeisti apeliacinės instancijos teismo nuosprendį, jo nepanaikindamas. Taip atsitiktų tuo atveju, jeigu kasacinės instancijos teismas nuspręstų pakeisti apkaltinamuoju nuosprendžiu nuteistiesiems paskirtas bausmes, jų dydžius, taikytas baudžiamojo poveikio priemones ar sprendimus kitais klausimais, įžvalgomis dalinasi COBALT vyresnysis teisininkas.

